

CİBUTİ ÜLKE BÜLTENİ

2018

İçindekiler

Genel Bilgiler	1
Siyasi Yapı	1
Genel Ekonomik Görünüm	2
Ülkenin Dış Ticareti (1000 \$)	6
İTHALAT	7
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	7
Cibuti'nin İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	7
Gıda ve hazır giyim başlıca ithalatı yapılan ürünlerdir. Kamu projelerine bağlı olarak inşaat malzemeleri ithalatı da önemli yere sahiptir.....	8
İHRACAT.....	8
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$).....	8
Cibuti'nin İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	8
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler.....	9
Türkiye ile İkili Ticaret.....	9
Türkiye –Cibuti Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları, 1000)	9
Türkiye'nin Cibuti'ye İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	9
Türkiye'nin Cibuti'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	10
Faydalı Bilgiler.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Yürütme Kurulu Üyeleri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
İletişim	11

CİBUTİ

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Cibuti Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	: Yarı Başkanlık
Devlet&Hükümet	
Başkanı, Başbakan	: Ismail Omar Guellah (2016 Nisan-), Abdoulkader Kamil Mohamed (2016 Mayıs-)
Yüz Ölçümü	: 23.200 km ²
Toplam Nüfus	: 956.958
Başkent	:Cibuti
Dini	:Müslüman (%98)
Para Birimi	:Cibuti Frankı
Saat Farkı	: -2
Resmi Dili	: Fransızca & Arapça (Somali & Afar yerel halk dilidir)

Siyasi Yapı

Toplam nüfusu yaklaşık 960 bindir. Şehirleşme oranı %77'dir. Ülke nüfusunun %59'u başkent Cibuti şehrinde (526.412) yaşamaktadır. Nüfusun %33'ü 14 yaş altında, %63'ü 15-64 yaş grubunda, %4'ü ise 65 yaş üstündedir. Aktif işgücünün nüfusa oranı ise yaklaşık %35 civarındadır. İşsizlik oranı %22'dir. Düşük orta-gelirli (yoksul) bir nüfusa sahiptir. (Dünya Bankası) Başkent Cibuti'de 400bin kişi varoş bölgelerde yaşamaktadır. (AB Komisyonu)

Başkent halkının çoğunluğu standardı düşük konutlarda yaşamaktadır. Yaşam standardı çok düşüktür. İnşaat maliyeti yüksek olduğundan özellikle kırsaldaki evlerin malzemeleri ve dayanıklılığı doğal afetlere karşı zayıftır. Kuraklık kırsal alan ekonomisini derinden etkileyen ciddi bir sorundur. Bu durum insanları, şehirlere göçe zorlamaktadır.

Sağlık koşulları zayıf olduğu gibi, verilen hizmette yetersiz kalmaktadır. HIV virüsü, kadınlarda erkeklere göre daha yaygındır. Çocuk ve kadınların, daha fazla sağlık hizmeti (tedavi, ilaç) desteğine ihtiyacı vardır. (Dünya Bankası)

Cibuti, iç siyasi/güvenlik sorunları yaşayan komşu ülkelerden (Etiyopya, Somali, Eritre ve Yemen'den) göç almaktadır. Göçmenlerin %55'i Yemenlidir. Yaklaşık 40bin Yemenli sığınmacı kamplarda yaşamaktadır. Temel gıda (beslenme), temiz içme suyu ve kanalizasyon eksikliği ülkedeki en büyük insani ihtiyaçlardır. (AB Komisyonu-2016 haziran)

İdari Yapı:

Cibuti 1977 yılı Haziran ayında bağımsızlığını Fransa'dan kazanmıştır. Mevcut Anayasası 1992 yılında yapılan referandumda kabul edilmiştir. Parlamentosu 65 üyeli olup, görev süresi 5 yıldır.

Cumhurbaşkanı da halk oyu ile beş yılda bir seçilmektedir. Cumhurbaşkanı, hükümetin de başıdır. Başbakan, Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilmektedir. Mevcut Hükümet; başbakan, 21 Bakan ve 2 devlet sekreterinden oluşmaktadır.

Cumhurbaşkanı İsmail Guellah Etiyopya doğumlu olup, 1999'dan beri ülkenin cumhurbaşkanıdır. Enson 2016 yılı Nisan ayında yapılan seçimlerde oyların %87'sini alarak 4. dönem cumhurbaşkanlığını kazanmıştır. Hedefi, Cibuti'yi uluslararası (transit) liman haline dönüştürmektir. Son yıllarda özellikle Çin ile ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmeye önem vermektedir.

Ülke 6 idari bölgeye ayrılmıştır. Bunlar nüfuslarına göre; Cibuti, Dikhil, Ali Sabieh, Tadjourah, Obock ve Arta'dır.

Anayasanın öngördüğü diğer kurumlar; Anayasa Konseyi, Yüksek Hakimler Konseyi, Yüksek Adalet Mahkemesi ve Ombudsman'dır.

Genel Ekonomik Görünüm

Cibuti, 1995 yılından beri Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyesidir.

Ayrıca, Afrika'da bazı bölgesel kuruluşlarının da üyesidir. Başlıcası, 19 üyeli, 300 milyonluk ortak pazar niteliğindeki COMESA'dır. (Common Market for Eastern and Southern Africa) Diğer kuruluşlar; Afrika Birliği ve IGAD (the Inter-Governmental Authority on Development).

Cibuti; AB'nin GSP (Generalized System of Preferences) uygulamasından yararlanma imkanı sağladığı enaz gelişmiş 34 Afrika ülkesi arasında da yer almaktadır.

Komşu Etiyopya ekonomisindeki büyüme ve Cibuti Limanı üzerinden yaptığı yükleme/sevkiyat işlemleri, Cibuti'nin ekonomik büyümesini doğrudan (olumlu) etkilemektedir. Ayrıca, bazı batılı ülkelerin Cibutide kurduğu askeri üslerden sağladığı kira gelirleri de ekonomi için önemli gelir kaynağıdır.

	2015	2016	2017
GSYİH (milyon \$)	1.727	1.903	2.108
Kişi Başı GSYİH (\$)	1.788	1.917	2.065
Reel GSYİH Büyüme (%)	6,5	6,5	7,0
Enflasyon –tüketici fiyatları (%)	2,1	3,5	3,5
Toplam Tasarruf / gsyih (%)	31	30	19
Kamu Gelirleri / gsyih (%)	37	36	34
Kamu harcamaları / gsyih (%)	53	47	35
Toplam Kamu Borcu / gsyih (%)	55	63	61
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-0,504	0,445	0,298
Cari İşlemler Dengesi / gsyih (%)	-29	-23	-14

Kaynak:IMF

Ülkenin 2015 yılı yurtiçi üretim (gsyih) değeri 1,7 milyar dolardır. Kişi başı geliri ise yaklaşık 1.800 dolardır. Mali sistemi (bütçesi, dış ticareti ve dolayısıyla cari işlemleri) açık vermektedir.

Dış borçlanma oranı yükselmektedir. GSYİH, %75-80 oranında hizmet sektörü (liman işlemleri/nakliye, haberleşme, inşaat, turizm, bankacılık) ağırlıklıdır. Liman hizmetlerinin yanısıra, halihazırda devam eden altyapı projeleri (müteahhitlik sektörü) ekonominin büyümesindeki en önemli itici güçtür.

Cibuti Merkez Bankasının toplam döviz rezervi (altın dahil) 2013 yılında 425 milyon \$, 2014 yılında 393 milyon \$ ve 2015 yılında 365 milyon dolar seviyesindedir. (Dünya Bankası)

KDV oranı, 1 Ocak 2015'ten beri %10'dur. Ayrıca, ticari faaliyette bulunan gerçek ve tüzel kişi tacirler, yıllık net karları üzerinden %25 oranında gelir vergisine tabidirler.

Ülkede 8 bireysel ve 4 İslami Bankacılık olmak üzere toplam 12 banka bulunmaktadır. Çoğu yabancı (Çin, İsviçre, Yemen, Malezya, Tnazanya) sermayelidir. (Cibuti Merkez Bankası: <http://www.banque-centrale.dj/>).

Ekonominin büyümesi ve yüksek orandaki işsizliğin ve yoksulluğun azaltılması için yerli sermaye ve girişimci sayısı yetersiz olduğundan, doğrudan yabancı sermaye yatırıma ihtiyacı bulunmaktadır. Kalifiye eleman açığı ve eğitimi önem teşkil etmektedir. AB, Dünya Bankası (mena) ve BM Gıda Programının sosyal destek programları sözkonusudur.

Kalkınma planları kapsamındaki büyük ölçekli altyapı projeleri (demiryolu, hava ve deniz limanı, iletişim) sayesinde inşaat sektörü ekonomik büyümeye önemli katkı sağlamaktadır. Üretim/imalat sektörü yok denecek kadar zayıftır. Gıda dahil ihtiyaçların tamamı ithalata bağımlıdır. Kıyı kesimlerde balıkçılık ve iç-kırsal kesimlerde hayvancılık geleneksel geçim faaliyetidir. Kuraklık nedeniyle tarımsal üretim yapılamamaktadır. Batılı büyük devletlere sağlanan askeri üs kiralari da bütçe için ciddi gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Coğrafi konumu, Cibuti'ye bölgesinde stratejik bir önem kazandırmaktadır. Kızıldenizin Aden Körfezine (Hint Okyanusuna) açıldığı çıkış kapısı olması, Yemendeki iç savaş ve Somali kaynaklı deniz korsanları gibi olumsuz asayiş sorunları ve Eritre'nin ayrılmasından sonra Etiyopya'nın denize açılan tek çıkış kapısı haline gelmesi Cibuti ekonomisine kayda değer gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Ekonomisinin hizmet sektörüne dayanması ve yerli üretimin olmaması nedeniyle, DTÖ'ye yaptığı bildirimde gümrük tarifeleri yerine, İç Tüketim Vergi uygulamasını beyan etmiştir. Buna göre advalorem bazlı iç tüketim vergisi 6 farklı orandan oluşmaktadır. Bu oranlar; %0, %5, %8, %10, %20 ve %33'tür. Bu oranların genel ortalaması 2005 yılında %28.2 idi. Vergi oranlarının %70'lik kısmı, %33'tür. Ençok korunan sektör ise ortalama %29 ile tarım dışı ürünlerdir. Tarım ürünleri için uygulanan iç tüketim vergi oranları ortalaması ise %22,5'tur.

Ekonominin Sorunları:

2015 yılında yaklaşık 1,7 milyar dolarlık ekonomideki başlıca sorunlar; ülkenin temel ihtiyacı olan gıda, elektrik ve yakıtın ithalat yoluyla karşılanması, temiz içme suyu yetersizliği, yüksek elektrik maliyeti, bütçenin (ve dış ticaretin) açık vermesi, öz-sermaye yetersizliği, dolayısıyla kamu altyapı projeleri için dış borçlanma/finans ihtiyacı ve doğrudan yabancı sermaye yatırımı (turizm/otel, tarım/hayvancılık, gıda, sağlık) ihtiyacı ile yüksek orandaki işsizlik ve kalifiye eleman açığıdır. Öte yandan Dünya Bankasının bir raporuna göre; düşük verimliliğine rağmen, istihdam maliyeti (ort: 300 dolar/ay ücret) komşu bölge ülkelerine (ort:70-170 dolar/ay) göre yüksektir.

Ayrıca, düşük gelire karşın yüksek orandaki dış borçları (milli gelirin %60'ı) ve riskli bankacılık kredileri, IMF açısından endişe kaynağı olup, dış borç artışının kontrol altına alınması ve zayıf görünümlü bankaların daha sıkı denetlenmesi ve kredi tahsislerine ilişkin bankalar üzerindeki kontrolün güçlendirilmesi IMF'nin Cibuti ekonomisiyle ilgili dikkat çektiği endişelerdir. Hükümet, IMF ile bir program için görüşme yapmaya da sıcak bakmaktadır.

Yakın bölgesindeki siyasi ve güvenlik/asayiş/terör sorunları da ekonomik gelişmesi önündeki engellerden biridir.

Dünyada 190 ülke içinde Cibuti; iş yapma kolaylığı açısından 171, yeni bir işe başlama kolaylığında 172, elektrik temininde 172 ve inşaat izinlerinin alınmasında 120. sırada yer almaktadır. (Dünya Bankası-2016 haziran)

Kalkınma Planı "2035 Cibuti Vizyonu":

Hükümetin "2035 Cibuti Vizyonu" konulu stratejik kalkınma planı çerçevesinde; ülkenin (ve limanlarının) bölgenin ticaret ve lojistik merkezi haline dönüştürülmesi, ekonominin daha liberal/serbest piyasa haline dönüştürülmesi, zayıf durumdaki özel sektörün desteklenerek ekonomideki payının geliştirilmesi, bürokrasinin azaltılması ve iş ortamının iyileştirilmesi, yabancı sermaye yatırımlarının teşvik edilmesi, halihazırda dış ticaret dinamiğini oluşturan re-export sektörünün geliştirilmesi, enerji (elektrik iletim hatları, petrol boru hatları), haberleşme/iletişim ve ulaşım (havaalanları, otoyol, liman ve demiryolu hatları) ve şehir altyapı hizmeti (başkent Cibuti için temiz içme suyu sisteminin yenilenmesi ve deniz suyu arıtma tesisi kurulumu, kanalizasyon) alanlarında yatırım projelerinin dış finansal kaynaklar kullanılarak tamamlanması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Yabancı Sermaye Yatırımları:

• Yabancı Askeri Üsler:

Halihazırda ABD ve Fransa ile Japonya'nın Cibuti'de askeri üsleri bulunmaktadır. Deniz korsanlarıyla ve terörle mücadele kapsamında Almanya da Cibuti'de küçük bir birlik bulundurmakta olup, havaalanı ve şehirde bir oteli konaklama için kullanmaktadır. İtalyanın da benzer kapsamda yılda 30 milyon Avro kirayla Cibuti'de bir üs kurma planı gündeme gelmiştir.

Çin de askeri üs kurulumu için 2016 yılı başında inşaat faaliyetlerine başlamıştır. Çin'in bu girişimine karşı Japonya mevcut askeri üssünü genişletme kararı almıştır. Amaç Çin'in ülkedeki ve bölgedeki

artan nüfuzunu dengelemektir. Çin askeri üssünün kurulması Amerika'nın da olumsuz tepkisine yol açmıştır. Ayrıca, Suudi Arabistanın da Cibuti de bir askeri üs kurma niyeti bulunmaktadır. Cibuti, sözkonusu askeri üslerden yıllık kira geliri (ABD: 63 milyon dolar ve Çin: 20 milyon dolar) elde etmektedir.

Kızıldenizdeki korsan tehdidi ve komşularındaki (Yemen, Somali, Eritre, Etiyopya) iç savaş ve terör sorunları Cibuti'nin istikrarına tehdit oluşturmaktadır.

- **Altyapı Yatırım Projeleri:**

Çin: Japonya, Çin'in bölgede artan gücünden endişe duymaktadır. Zira, Çin Afrikadaki altyapı projeleri için 60 milyar dolar fon sağlamış, bazı ülkelerin borçlarını iptal etmiş ve tarımsal üretimi geliştirici politikalar uygulamaya koymuştur. Tamamlanmak üzere olan Cibuti-AdisAbaba elektrikli 300MW gücünde solar enerji santrali kurulumu, Cibuti-Etiyopya arasında 4 milyar dolar tutarında doğalgaz boru hattı (Damerjog/Cibuti-Ogaden/Etiyopya) ve 1,6 milyar dolar değerinde petrol boru hattı (Damerjog/Cibuti-Awash/Etiyopya) inşası, Ghoubet'te tuz ihraç limanı kurulması ile Cibuti-Etiyopya arasında ikinci bir elektrik iletim hattı kurulumu Çin'in gündeminde olan Cibuti'deki diğer yatırım projeleridir.

Çin ülkede üstlendiği projeler için kullanılacak malzemenin yanısıra, doğrudan finansman kaynağı ve işgücü de sağlamaktadır. Çin ayrıca, Cibuti'de serbest ticaret bölgesi kurulması ve Çin bankalarına ülkede faaliyet kolaylığı sağlayacak bir anlaşma da yapmıştır. Buna karşılık Japonya da, Afrikadaki sağlık, eğitim ve altyapı projeleri için 30 milyar dolarlık fon tahsis etmiştir. (EIU)

Etiyopya: denize kıyısı bulunmayan ve Afrikanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden olan komşu Etiyopya için Cibuti Kızıldenize açılan liman kapısı konumundadır. Limanları, Etiyopya için re-export (ve lojistik) merkezidir. Etiyopya ekonomisinin canlı ve büyüme yönlü performans göstermesi, direk olarak Cibuti ekonomisine de büyüme ve gelir artışı şeklinde yansımaktadır. Bunun farkında olan ve değerlendiren Etiyopya yönetimi, deniz çıkışı güzergahındaki Cibuti'de altyapı yatırımlarına destek vermektedir.

Nitekim, Cibuti'nin (Doraleh ve Tadjoura) limanlarını Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'ya bağlayacak olan 4 milyar dolar değerindeki 750 km'lik demiryolu projesinin 2016 yılı Ekim ayında açılış töreni yapılmış olup, 2017 yılında yolcu/yük taşıma seferlerinin fiilen başlamasıyla tamamen hizmete sokulması öngörülmektedir. Proje, karayoluyla bir hafta kadar sürede yapılan yük taşımacılığını 10-12 saate kadar düşüreceği gibi, navlunu da ucuzlatacaktır. Çin finansmanı ve Çin firmalarınca inşa edilmiştir.

Demiryolu hattının (ve bağlantı yollarının) tam faaliyete geçmesiyle Etiyopya'nın can damarı olan Cibuti limanları üzerinden yaptığı dış ticareti artırıcı ve hızlandırıcı etki göstermesi beklenmektedir. Zira halihazırdaki Cibuti limanlarının kapasiteleri ve ülke içi taşıma/lojistik altyapısı, bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmaktadır. (Kaynak: EIU-2016 Temmuz)

Körfez Arap Ülkeleri: Cibuti'nin Körfez Arap Bölgesi ülkeleri (S. Arabistan, BAE, Oman, Kuveyt, Katar) ile de ekonomik ve ticari ilişkileri gelişme göstermektedir. Suudi Arabistan'ın, ülkenin petrol ihtiyacının karşılanmasına yönelik ucuz kredi desteği sözkonusudur. Dubai Liman İdaresi 2006 yılında

Cibuti Hükümeti ile imzaladığı Ortaklık Anlaşması (JV) uyarınca, 2008 yılında faaliyete geçen başkent Cibuti şehrindeki “Doraleh Konteyner Limanını” işletmektedir.

- **Üstyapı Yatırım Projeleri:**

Konut: Cibuti'nin bir diğer önemli açığı konut sektöründedir. Hükümete göre halkın %22'si yoksulluk sınırının altında yaşamakta, %50'sinin ise mazbut bir evi bulunmamaktadır. Özellikle başkent Cibuti'nin kırsaldan gelen göçle nüfusu hızla artmaktadır. Cumhurbaşkanı Guellah'ın 2016 yılı Nisan ayındaki seçimlerde halka verdiği vaatlerden birisi de konut açığının giderilmesidir.

Bu çerçevede 20bin toplu konut projesi hükümetin sosyal planları arasında yer almakta olup, dış finansmanla gerçekleştirilmesi öngörülen projeye ilgili teknik detayların açıklanması beklenmektedir. Projenin finansörleri (borç alınacak ülkeler) olarak Suudi Arabistan, Kuveyt ve Çin'in adı geçmektedir. (EIU)

Enerji: Cibuti, enerjide (yakıt, elektrik) dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla zengin yer altı jeotermal kaynaklarını kullanarak elektrik üretme niyetindedir. Bu konuda bir Türk firması sondaj çalışmaları için yetkilendirilmiştir. Ayrıca, güneş ve rüzgar enerjisinden de elektrik üretmek ve yenilenebilir enerji kullanımı planları arasındadır.

Turizm: Konaklama, kesintisiz elektrik, temiz su, sağlık hizmetleri, taze ve çeşitli gıda ürünleri, kolay/hızlı iletişim ve rahat alışveriş imkanı, hijyen anlayışı, rahat ulaşım (yol & araç) altyapısı gibi yetersizlikler turizm sektörünün gelişmesindeki başlıca engeller olarak değerlendirilmektedir.

Serbest Ticaret Bölgesi: 2004 yılında kurulan serbest bölge, yüksek elektirik maliyeti ve kalifiye eleman yetersizliği ve personel maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle beklenen düzeyde yabancı sermaye yatırımını çekememiş, performansı zayıf kalmıştır.

Ülkenin Dış Ticareti (1000 \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2012	129.634	3.240.702	3.370.336	-3.111.068
2013	174.269	3.333.243	3.507.512	-3.158.974
2014	153.054	3.603.771	3.756.825	-3.450.717
2015	110.600	4.017.469	4.128.069	-3.906.869
2016				
2017				

Kaynak: Trademap (2017 şubat)

Küçük ve alım gücü düşük fakir bir ekonomiye sahiptir. Ülke tüketim ihtiyaçlarının tamamını ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Dış ticareti ciddi boyutta açık vermektedir.

İTHALAT

İthalatta, gümrük vergisi uygulaması yerine iç tüketim vergisi uygulaması yürürlüktedir. Bu çerçevedeki tarife uygulamalarını gösterir DTÖ tablosu işbu raporun son kısmında yer almaktadır.

İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

SIRA	Ülkeler	2013	2014	2015
	GENEL TOPLAM	3.333.243	3.603.771	4.017.469
1	Çin	1.018.884	1.112.236	1.985.868
2	Endonezya	286.406	306.828	278.268
3	Etiyopya	176.008	172.853	213.301
4	Hindistan	382.898	297.623	204.178
5	ABD	164.483	110.875	152.732

Kaynak: TradeMap

En büyük tedarikçisi Çin'dir. 2015 yılında gerçekleşen 4 milyar Dolarlık toplam ithalatında; Asya-Pasifik (Çin, Hindistan, G.Kore, Sri Lanka) %56, Avrupa %12, Ortadoğu %7,6 ve Afrika %7 paya sahiptir.

İthalatı Çin ağırlıklı olmakla birlikte, bu durumun Çin'in ülkede üstlendiği büyük kamu projeleri, sağladığı finansman, projelerde çalışan kendi insan gücü ve ucuz/kalitesiz ürünleri dolayısıyla olduğu değerlendirilmektedir.

Cibuti'nin İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015
	TOPLAM	3.528.968	3.615.298	4.017.469
1511	Palm yağı ve fraksiyonları	258,578	283,995	263,822
1001	Buğday ve mahlut	114,546	122,843	126,669
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	131,454	118,248	123,990
0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	92,243	96,175	117,294
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	7,370	66,329	107,322

Kaynak: TradeMap

Gıda ve hazır giyim başlıca ithalatı yapılan ürünlerdir. Kamu projelerine bağlı olarak inşaat malzemeleri ithalatı da önemli yere sahiptir.

İHRACAT

İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

SIRA	Ülkeler	2013	2014	2015
	GENEL TOPLAM	174.269	153.054	110.600
1	ABD	4.016	11.983	35.548
2	Suudi Arabistan	34.048	31.718	31.168
3	Yemen	5.239	144	7.795
4	Mısır	8.988	742	6.433
5	İspanya	1.392	2.994	4.471

Kaynak: Trademap

ABD ve Suudi Arabistan en büyük alıcılarıdır. 2015 yılı ihracatının bölgeler itibarıyla; %40'ı Ortadoğu (Türkiye dahil), %35'i Kuzey Amerika (ABD), %16'sı Avrupa ve %8'i Afrika ülkelerine yapılmıştır. (Trademap)

Tuz ihracatında ton başına 500 Cibuti Frankı vergi tahsil etmektedir.

Cibuti'nin İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	Ürünler	2013	2014	2015
	TOPLAM	176.195	756.286	110.600
0104	Canlı koyun ve keçiler	20,052	21,915	16,093
4402	Odun kömürü	21,966	18,038	13,809
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları...	4,601	5,560	12,156
0106	Canlı diğer hayvanlar (maymun, tavşan, kaplumbağa vb)	3,129	2,017	4,566
2710	Petrol yağları	304	197	4,394

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye-Cibuti Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu (KEK) 3. Dönem Toplantısı 24-25 Aralık 2016 tarihlerinde Cibuti’de gerçekleştirilmiş olup, imzalanan KEK Toplantı Tutanağı taraflar arasında 29 Aralık 2016 tarihinde imzalanmıştır. Heriki ülkede iç onay sürecinin tamamlanmasını müteakiben KEK Toplantı Tutanağı yürürlüğe girecektir.

Türkiye –Cibuti Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları, 1000)

YIL	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2010	30.788	387	31.175	+30.401
2011	45.491	232	45.723	+45.259
2012	88.690	89	88.779	+88.600
2013	67.091	334	67.426	+66.757
2014	59.712	81	59.793	+59.631
2015	98.249	113	98.362	+98.136
2016	77.949	149	78.098	+77.800
2017				

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Cibuti'ye İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
1512	Makarnalar ve kuskus	8.854	10.844	28.011
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar	32.202	15.347	25.180
1902	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	18.970	17.172	17.783
1905	Kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller	8.254	7.158	7.683
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1.822	2.292	2.318

Kaynak: Tuik

Cibuti'nin genel ithalatına bakıldığında ihracat açısından şu sektörlerin potansiyel oluşturduğu düşünülmektedir. **Gıda** (yemeklik yağ, makarna, bakliyat, şeker, salça, meyve suyu, içme suyu, konserve yiyecek, bebek maması, bal, peynir, gofret, maya), **temizlik malzemeleri** (sabun, deterjan, peçete, bebek bezi, ıslak mendil, kağıt havlu), **hazır giyim** (baharlık ve yazlık), **plastik ayakkabı/terlik/çizme**, **mutfak ürünleri** (plastik/metal kaşık, bıçak, bardak, sandalye, masa), **ev mobilyası** (çekyat, masa, sandalye), **inşaat malzemeleri** (demir, çimento, prefabrik yapılar, su depoları, karo, su tesisatı), **okul mobilyası** (tahta, masa, sandalye), **elektrik malzemeleri** (kablolar, jeneratörler), **araba lastikleri** ve motor yağları ile kırtasiyedir.

Türkiye'nin Cibuti'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜN ADI	2015	2016	2017
	Genel Toplam	113	149	
3215	MATBAA, YAZI, ÇİZİM VE DİĞER MÜREKKEPLER	104	98	
7202	FERRO ALYAJLAR		3	
2915	DOYMUŞ ASİKLİK MONOKARBOKSİLİK ASİTLER VE BUNLARIN TÜREVLERİ		3	
4906	MİMARLIK, MÜHENDİSLİK, SINAİ, TİCARİ, TOPOGRAFİK VEYA BENZERİ AMAÇLAR İÇİN PLANLAR VE ÇİZİMLER		1	
8409	SADECE VEYA ESAS İTİBARIYLA 84.07 VEYA 84.08 POZİSYONLARINDAKİ MOTORLARIN AKSAM VE PARÇALARI		1	

Kaynak: Tuik

Çaddan ithalatımız yıllar itibarıyla çok düşük gerçekleşmekte iken 2015 yılında ise 21,6 milyon dolara 2016 yılında ise % 6 oranında artışla 23,7 milyon dolara yükselmiştir. 4 kalemde gerçekleşen ithalatımızın 2016 yılında %99'unu susam tohumu oluşturmuştur. Diğer ithal kalemlerimiz doğal sakızlar, optik kablolar ve bilgisayarlardır

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Barış Çuvalcı, Afrika Bölge Koordinatörü, +90 212 339 50 32
Evren Doğan, İş Konseyi Koordinatörü, +90 212 339 50 51
İlkimeylül Biçer, İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 70
Saadet Gülmez, , İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 61
E-posta: africa@deik.org.tr

İletişim

T.C. Cibuti Büyükelçiliği Büyükelçi Sadi Altınok

Adres: T.C. Cibuti Büyükelçiliği Duplex Grandstanding No:1 Situe 353-1
Haramous/Djibouti,
Tel: 00253 21351290
Web: <http://cibuti.be.mfa.gov.tr>
E-posta: Ambassade.Djibouti@mfa.gov.tr

Cibuti Ankara Büyükelçiliği Büyükelçi Aden Houssein Abdillahi

Adres: İlbahar Mahallesi Galip Erdem Caddesi No:21 Yıldız
Çankaya Ankara
Tel: 0090 312 491 95 13-14
Fax:0090 312 491 95 10
Web: <http://djiembassytr.org/tr/>
E-posta: info@djiboutiembassy.com.tr